

А. Г. Шпиталь

Лаціс Віліс

ЛАЦІС Віліс (Lācis Vilis; 29. 04(12. 05). 1904, с. Рипужі Мангал. волості, нині у складі Риги – 06. 02. 1966, Рига) – латиський письменник, радянський діяч. Нар. письменник Латв. РСР (1947). Навч. у Барнаул. учител. гімназії (Росія, 1917–18). Працював у Латвії рибалкою, вантажником, матросом, лісорубом; після окупації Латвії 1940 – у кер-ві республіки: міністр МВС, був причетним до репресій 1941, голова РМ Латв. РСР (1946–59). Друкувався від 1921 (фейлетони, вірші, новели). У соц. утопії «Atbrīvotais zvērs» («Звільнений звір», 1930–31) та романі-трилогії «Putni bez spārniem» («Безкрилі птахи», 1931–34) реалістично зображено життя порт. робітників і моряків. Роман «Zvejnieka dēls» («Син рибалки», т. 1–2, 1933–34; інсценіз. 1934, екраніз. 1938 та 1958) – найкращий у латис. літературі твір про рибалок, у якому з глибоким психологізмом змальовано нац. характери, образи трудівників моря. Роман-трилогія «Vecā jūrnieku ligzda» («Старе моряцьке гніздо», 1936–38; переробл. 1955 під назвою «Zītaru dzimta» – «Сім'я Зітарів»; екраніз. 1990) – широке епічне полотно, на тлі якого показано долі членів латис. сім'ї у 1920-х рр. Після 1940 Л. переробляв твори, «радянлізував» їх, вводив образи комуністів, котрі фактично керували героями. Так було і з романом «Pazudusī dzimtene» («Втрачена батьківщина», 1940; переробл. 1953). У роки 2-ї світової війни написав повісті «Nākotnes kalēji» («Ковалі майбутнього», 1942), «Notikums jūrā» («Подія у морі»), п'єси «Vedekla» («Невістка»; обидві – 1943) і «Uzvara» («Перемога», 1945). Романи-епопеї «Vētra» («Буря», кн. 1–3, 1945–48; Сталін. премія, 1949) і «Uz jauno krastu» («До нового берега», 1950–51; Сталін. премія, 1952; екраніз. 1955) про життя латис. народу в 1940-х рр. У них, особливо в останньому, переважають прямолінійність у вирішенні проблем, надмірна політизація героїв. Твор. невдачами, лакувал. творами стали романи «Sīems pie jūras» («Селище біля моря», 1954) – продовження долі героїв «Сина

рибалки» і «Рёс negaisa» («Після негоди», 1962). Твор. шлях Л. – зразок того, як ідеол. заангажованість знищує талант. Його романи, видані до 1940, залишаються класикою, справжнім нац. надбанням. Окремі твори Л. переклали С. Скляренко, І. Липовецька. Усі зазнач. книги видано у Ризі.

Основні твори

укр. перекл. – Буря. Кн. 1–3. 1952; Втрачена батьківщина. 1956; Безкрилі птахи. 1957; Родина Зітарів. 1958; Капітан Сіліс. 1965; До нового берега. 1971; Син рибалки. 1971 (усі – Київ); рос. перекл. – Собрание сочинений. Т. 1–10. Москва, 1959–60.

Рекомендована література

1. Краулинь К. Вилис Лацис. 1958;
2. Соколова И., Бочаров А. Вилис Лацис. 1959;
3. Соколова И. Вилис Лацис. 1980 (усі – Москва).

Покликання на статтю:

Лаціс Віліс / А. Г. Шпиталь // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-53460>. – Останнє поновлення : 1 січ. 2023.

2001-2023 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).